

עטרת שלום

עלון שבועי שע"י מוסדות קאמרגא בארה"ק – בנושאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
רח' ארזי הבירה 48 ירושלים

פרשת ותר

בס"ד, עט"ק פרשת ותר
י"ז שבט תשע"ב – שנה ג' גליון ק"ז

זמני הדלקת הנרות ומוצ"ש

הרה"ג מוצ"ש ר"ת	ירושלים	בני ברק	ניו יורק	מונטריאל
4:45	5:59	6:35	6:07	6:35
4:45	5:59	6:35	6:07	6:35
4:45	5:59	6:35	6:07	6:35

נא לשמור על קדושת הגליון

עטרת ראשנו

דברי תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

אַנְכִי הוֹי"ה אֶלְהִיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים (כ ב).

לפי כל זה מובן המאמר חז"ל, שאנכי נוטריקון א'נא נ'פשי כ'תיבת י'הבית. לרמזו שלענין קיום התורה, ובפרט לשני הדברות הראשונות, צריכים שנפשי כתיבת יהבית, שיקיימו את התורה במסירות נפש, ועי"ז הוא מעלה מ"נ התערותא דלתתא כנ"ל, ל'הוי"ה אלהיך' בחינת חכמה ובינה. ועי"ז יהיה מ"ד התערותא דלעילא סיעתא דשמיא בלימוד וקיום התורה, שהרי כל התחלות קשות (מכילתא ורש"י ותר"י ה), אבל אחר כך יהיה לך סיעתא דשמיא שהקב"ה יפתח לך כפתחו של אולם.

וכמו שכתב אא"ז רבי יצחק יהודה יחיאל מקאמרגא בספה"ק זהר חי (ח"א דף קח), וז"ל: ודע כלל גדול שקבלתי מפי מורי הקדוש מו"ה רבי רבי אברהם יהושע העשיל ממעזבוש שכל התחלות קשות, הן לעסק התפלה וקריאת שמע וכל המצות, ולכן יתחיל אדם על פי פשמות, אני יהודי ככל היהודים הפשוטים, ובהכרח לומר הדבורים, ולקיים מצות בוראי, על פי פשמות וקמנות, ובלב נשבר ונמוך עד עפר, ואח"כ יעזור לו הש"י לבוא למדרגות רמות, והמשכיל יבין עכ"ל.

(רעוא דרעוין תש"ם לפ"ק)

(מדרש רבה קהלת ב) כל תורה שלמדתי באף נתקיימה בי.

וזה היה ג"כ בקבלת התורה, שהקב"ה לימד את בני ישראל שצריך מסירות נפש לתורה, כמו שאמרו במסכת שבת (פח ע"א), 'ויתיצבו בתחתית ההר' (לעיל יש יז) אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא, מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כניגית, ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם. ומקשה שם תוס' (ד"ה כפה), ואע"פ שכבר הקדימו נעשה לנשמע. שמא יהיו חוזרים כשיראו האש הגדולה שיצתה נשמתן.

והביאור בדברי התוס', שאע"פ שאמרו נעשה ונשמע, אבל אין רואים מזה שמקבלים עליהם את התורה במסירות נפש. וזהו שכפה עליהם הר כניגית כדי שלא יהיו חוזרים כשיראו האש הגדולה, הכוונה שיקבלו את התורה במסירות נפש, וזהו שלימד אותם בקבלת התורה שאין יכולים לקבל עול התורה בשלימות רק ע"י מסירות נפש, וזהו שמרמזים חז"ל (שם ע"ב), ואריב"ל, כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה, יצתה נשמתן של ישראל, שנאמר 'נפשי יצאה בדברו' (שה"ש ה ו). הכונה שצריך מסירות נפש לתורה.

הנה הדיבור הראשון, הוא מצות האמונה במציאות השם יתברך, להאמין שיש לעולם אלוה אחד שהמציא כל הנמצא, ומכחו וחפצו היה כל מה שהוא, ושהיה ושהיה לעדי עד, וכי הוא הוציאנו מארץ מצרים ונתן לנו התורה, כמבואר בספר החינוך (מצוה כה). וזה ידוע (תיקו"ז תיקון סו צו:) שאמונה היא בחינת מלכות. וזה איתא ג"כ בנמרא שבת (קה ע"א) אנכי נוטריקון א'נא נ'פשי כ'תיבת י'הבית.

והביאור בזה נוכל לומר עפ"י דברי מרן האריז"ל (שער הכוונות דרושי נפילת אפים ד"ג) על הפסוק 'לדוד אליך הוי"ה נפשי אשא' (תהלים כה א), שהוא מסירת נפשו למות, אשר תכליתה הוא להשיאה ולנושאה אחר כך ולהעלותה בסוד מ"ן עיי"ש. רואים שנפשי שהוא בחינת מלכות מרמזו על מסירות נפש להקב"ה, ועל ידי זה נעשה מ"נ התערותא דלתתא.

ובענין לימוד התורה איתא ג"כ בחז"ל (שבת פג ע"ב), אמר ריש לקיש, אין דברי תורה מתקיימין אלא כמי שממית עצמו עליה, שנאמר 'זאת התורה אדם כי ימות באהל' (במדבר יט יד). רואים שלימוד התורה צריך להיות במסירות נפש בכל הכוחות, כמו שאמרו חז"ל

עטרת חכמים

עיונים וביאורים מרבתינו ז"ע

ויאמר אל העם היו נבנים לשלשת ימים אל הגשו אל אשה (יט טו).

בגמרא ביצה (ה) דבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו, דכתיב 'אל תגשו אל אשה' דמשמע לעולם, והוצרך להתירו דכתיב 'לך אמור להם שובו לכם לאהליכם' (דברים ה כז). ואח"כ מקשה וכי תימא למצות עונה הוא דאתא, לשוב למצות המלך על כרחו, שלא לגרוע עונת נשותיה, עיין שם בגמרא שיש בזה קושי הבנה, דהיאך אפשר לפרש דאתמר להו אשה לעולם, עיין שם בתוס' (ד"ה כל דבר), וכי לאותו הדור בלבד ניתן התורה, וישראל חלילה יכלו מן העולם.

אלא דעו לכם אחי, כשרצה האל יתברך ליתן תורה לישראל, רצה להעלותם למקום החיים, כמו שהיה קודם החטא של אדם הראשון, ממילא יצטרכו להפשיט עצמן מחומר העכור הוה 'כתנת עור' (בראשית ג ג) ויתלבשו בגוף קדוש ורוחני כמו קודם החטא כתנות אור. וגם זה דע לך דבגמרא (סנהדרין לה): איתא, שקין והבל נולדו קודם החטא, ויש במדרש יהי אור (וה"ק ח"א נד), שקין והבל נולדו אחר החטא. וחלילה לומר מדרשים חלוקים.

אלא שבאמת גם קודם החטא שהיה להם לבוש זך אור צה, היה ג"כ זיוג אדם וחיה, אלא שהיה בדרך רוחני מאוד בדרך עליון, וגם התולדת שהולידו לא נתגלמו, אלא היה מלוכשים בלבוש צה נשמות, בדרך שעומדין היום הנשמות בגן עדן. ואחר החטא שנתגלמו אדם וחיה, הולידו קין והבל מלוכש בלבוש גוף עכור. וכל דברי חכמים קיימים.

כן כאן היה רצון האל יתברך, להפשיט את ישראל מהפשט חומר עכור, ולהלבישם בגוף זך וקדוש, אבל אין זה בהכרח להם אלא אם יהיה רצון ישראל בכך ויהיה להם כח לעמוד בהיכל מלך, יעשה עמהם כנ"ל, ובה נזכר לומר אל תגשו אל אשה לעולם היינו בדרך גופני, אלא יהיה הויג כמו קודם החטא, ולכן הוצרך להתירם אח"כ.

ואח"כ מקשה דלמא לאו להתיר אתא, דממילא מותרין כיון שלא יכלו תמיד שיפשיטו עצמן, ממילא מותרין, אלא קרא אתא להעמים עליהן מצות עונה כבראשונה, שכבר נתבטל מהם זה המצוה בדרך זה באמרו יתברך אל תגשו אל אשה דמשמע לעולם בדרך גופני אלא שיהיה מופשטין מהנשם, אע"פ שלא יכלו עמוד להפשיט עצמם, בודאי ממילא מותרין, אבל המצוה מנין, ולכן נאמר שלמצוה אתא ולא להתיר, דוק מאוד ויונעם לך מרוב.

ובהו תובן המדרש (ויק"ו כג), כיון שאמרו ישראל נעשה ונשמע, ושמו מפי הקב"ה 'אנכי ולא יהיה לך', נעקר יצר הרע מלבם, וכיון שאמרו 'דבר אתה עמנו' (שמות כ טו) חזר היצר הרע למקומו. כי זה דע לך שהאל יתברך הניח הבחירה זאת לישראל, אם יהיה רצונם שיתעקר היצר מלבם כמו קודם החטא, או שיקבלו את התורה בגוף הזה לשמור כל מצותיו.

ובהו נבאר הפרשה בה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל היינו שצוה האל יתברך את משה, שיאמר להם שני הבחינות, אם רצונם לקיים התורה בדרך הגופני שהוא בחינות נוקבא שהוא בית יעקב, או ותגיד לבני ישראל ויהיה ותגיד לשון המשכה, שמישיכו עצמן אחר שורשן שורש ישראל להרים ראש, כמעט קם רבה ושחמיה (מגילה ז), אין ושחמ אלא ומשך (חילין ז), שמשכיהו מן העולם הזה.

ואמר להם האל יתברך אתם ראייתם אשר עשיתי למצרים זה האמורה הוצרך לבית יעקב שיקיימו את התורה בגוף הזה, ובודאי לגוף העכור, כל מצותיו יתברך הוא לעול ולמשא, ולכן

הוצרך לומר שיש להם חוב חוב מצד אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים וכיוצא מן החסדים, ועתה אם שמעו תשמעו בקולי אף שיהיה לכם לעול, והייתם לי סגולה מכל העמים כי אף שתהיו בלבוש גוף כמו כל העמים אעפ"כ תהיו לי סגולה, והטעם כי לי כל הארץ כי אף שתהיו בארץ בעולם העכור ובבחינות הארץ נוקבא, אעפ"כ תהיו לי סגולה כל עבודתכם, כי גם זאת הבחינה שלי הוא.

ואח"כ אמר דרך השני. ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש היינו בדרך שיהיה כמו קודם החטא, בודאי יהיה גוי קדוש, ומסיים אלה הדברים דסיפא דקרא אשר תדבר אל בני ישראל, והעם הקדוש אמרו כל אשר דבר השם נעשה וישב משה את דברי העם אל ד' דייקא למדריגה הגדולה.

ואח"כ כשאמר לו הקב"ה הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך מזה הדיבור משמע כמו שאמרו בסוף, דבר אתה עמנו היינו מדרגה הפחותה. ולכן קראו להו העם היינו שלא יהיה להם כח לעמוד בהיכל המלך שיפשיטו את עצמם מכל וכל, ובהו יצטרך להאמין במשה. ויגד משה את דברי העם אל ד', היינו שדברי העם הוא אל ד' הוא דייקא למדריגה הגדולה ואין רצונם כהלכשה בעב הענן.

ואמר לו הקב"ה מצות פרישה, אולי יד עי' פרישה יהיה כח להם לקבל מדרגה עליונה, ומשה רבינו אמר להם אל תגשו אל אשה ולא תמצא זה בדברי השם אל משה, כי הוא יתברך צופה ומביט עד סוף כל הדורות, וידע שלא יהי' להם כח הזה.

ואח"כ כתיב וירד ד' ויקרא ד' למשה ויעל משה למדריגה הראשונה, ואמר לו הקב"ה רד העד בעם וכל פסוקים הללו קשי הבנה, א' מה זה פן יהרסו אל ד' לראות ונפל ממנו רב מה זה רב, ומה זה הנפילה. ב' ומה זה שמושה השיב לא יוכל העם לעלות כי אתה העדתה הגבל את ההר, והש"י אמר לך רד ולא השיב כלום על קושיית משה. ג' כתיב הירידה של משה ולא כתיב עליה, דוק ותשכח שכל פסוקים אלו קשי ההבנה.

אבל דע לך, שבאמת האל יתברך רצה שיהיו כולם במדריגה גדולה, כמו שבאמת היו בשני הדורות הראשונות שנעקר היצר מלבם, אבל האל יתברך ברוב חכמתו, צפה שאין זה ממדריגות ישראל, כי הוא מדרגה גדולה לערך ישראל. ולכן התחכם ברוב חכמתו יתברך, כי הוא ידוע שאיש צדיק יכול לעלות את אנשים שהם פשוטי ערך לערך מדרגתו, ואף שאין להם כח למדריגה גדולה אבל ע"י צדיק יכולין לעלות, כי איש צדיק יכול לעלות לאנשים הדבקים בו למדריגה שהוא יותר ממדריגתם, אבל הצדיק כשרוצה לעלות את פחותי הערך צריך לירד ממדריגתו מעט, וזה היה חכמתו יתברך בכאן שצפה שמדריגה הראשונה הוא מדרגה גבוהה לערך ישראל, והוא ברוב אהבתו לישראל רצה להעלותם למדריגה הגדולה.

ולכן התחכם הוא יתברך בכאן וצוה למשה רד ממדריגתך העד בעם, ויהיה העד מלשון 'התקשור מעדנות כימה' (איוב לח כא), שהוא לשון התקשורת, או מלשון 'עדי עדיים' (יהוה"קא פו ז) והביניהו. והטעם שאני מצוה אותך שתרד ממדריגתך הוא פן יהרסו אל ד', ד' דייקא מדרגה הגבוהה בהפשטות החומר ונפל ממנו רב, כי כשאדם תופס מדרגה גבוה שאינו לערבו ולערך השנתו, אוי נופל רבה, לא מביעו ממדריגה הגבוהה אלא אפי' ממדריגה שהוא בו עתה נופל ויש לו נפילה רבה, וזהו ונפל ממנו רב שיפלו הרבה ממדריגה זוהו, ולכן תרד אתה ממדריגתך, שעל ידך ירדו ולא יגעו ויכלו ולא יעפו' (ישעיהו לא).

והשיב משה לפני השם. הן אמת זה הדרך הוא נכון במקום אחר, אבל בכאן שאמרת הגבל את ההר ונתת לכל אחד תחומו עד היכן יהיה השנתו, למה לי הירידה כי אני יכול לעלות אותם יותר מהגבול שנבלת. והשיב לו הקב"ה לך רד ועלית אתה ואהרן עמך והכהנים והעם כולם יהיה להם עלייה עמך, כי הגבולים שנבלתי הוא אל יהרסו לעלות אל ד' מעצמם פן יפרץ כם, אבל עמך יעלה אהרן והכהנים והעם, והטעם מוכיח לזה הפירוש, דוק ותשכח שמלת והכהנים והעם קאי אלמעלה, על ועלית אתה ואהרן עמך, וגם הכהנים והעם יעלה עמך, שאתה תעלה אותם למדריגתך, כי משה היה במדריגה הגדולה הנ"ל, וכך הוה וירד משה מעט ממדריגתו כדי לעלות ישראל והבן.

ומעתה כשבא האל יתברך לדבר התורה אמר שני הבחינות, אנכי ד' אליהך ומצד עוצם גדולת הארון ראוי לעבור ואין לך תענוג גדול מזה, כי זה הוא עצם תענוג המלאכים שעובדין לאל יתברך בתשוקה רבה, אבל זה יהיה לך אם תזכה למדריגה ראשונה, 'אני אמרתי אלהים אתם' (תהלים צח ט) שתהיו כמלאכי מעלה, בודאי תעבדו לאל יתברך מצד יתברך ורוממות האל ית', אבל אם לא תרצו להיות במדריגה הזאת אלא בלבוש העכור וביצר הרע, על כן יהיה לכם מעכב ומונע מעבודת האל יתברך, על כרחך מוכרחים אתם לקבל עול מצות, מצד שיש לי חוב עליכם שהוצאתי אתכם מארץ מצרים.

וכן לא יהיה לך אלהים אחרים אם במדריגה הראשונה לא יהיה שיתבטל מכל וכל, ואם במדריגה הב' עכ"פ לא יהיה לך מוכרח לקבל עול מלכות. וזה הוא ג"כ טעם זכור ושומר, שרביבות שניות הם על מדרגה שניה, ולכן כתיב שם 'זוכרת כי עבד היית בארץ מצרים והוציאך ד' אליהך משם על כן צוה ד' אליהך' (דברים ה טו), דלמדריגה השניה צריך לקבל עול עבודת מצד יציאת מארץ מצרים, דוק ויונעם לך מנופת צוף.

ועל פי זה יבא לנו, כי מתחילה אמרו ישראל נעשה ונשמע, כי האברים בעצמם דיוקן של יוצר בראשית 'עשו' מעצמם כל רמ"ח מצות, כי האברים בעצמן יהיה כלי המצות להשרות אורו יתברך, כמו האבות שקיימו את התורה, 'וד' האמירך היום להיות לו לעם סגולה כאשר דבר לך ולשמור כל מצותיו' (דברים כו ח), כביכול הוא בעצמו שומר מצותיו, וכן ישראל אם יזכו למדריגה הראשונה האברים, יעשו מעצמם רצון האל, ואח"כ 'נשמע' עוד מעמי התורה.

אבל כשאמרו 'היום הוה ראינו כי ידבר אלהים את האדם וחי' (שם ה כא). חיים הנצחיים כמו קודם החטא, 'ועתה למה נמות כי תאכלנו האש הגדולה האת' את גופינו להלבישנו בגוף זך, 'אם יוסיפם אנתנו לשמוע את קול ד' אלהינו עוד ומתנו' היינו הגוף העכור הוה והוא בחינות מיתה להם, ובאמת 'מי כל בשר', בשר דייקא 'אשר שמע קול אלהים חיים מדבר מתוך האש כמונו ויחי' כיון שהבשר הוה וזה שכבר שמע קול אלהים חיים, בודאי גם בשר זה נודרך הרבה, ולמה לנו להפשיט עצמנו מכל וכל, ובאמת 'המיטבו אשר דברו' כי באמת פסקה הוזהמא של נחש מישראל בין כך ובין כך.

'קרב אתה ושמע' אתה משה לך נאה המדריגה הזאת. זאת תדבר אלינו' תשש כחו של משה כנקבה (ברכה לב) כי גם משה שרב כחו הותש כחו, ולכן כתיב 'שמענו ועשינו' כי נסתלקו מהם מדרגות עין החיים נעשה ונשמע, 'מי יתן והיה לבכם זה ליראה אותי' ליראה דייקא.

(עשירית הא'מה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמברנא)

שולחן הטהור

לקט הלכות מספר 'שולחן הטהור' וזר זהב' לרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא זי"ע

מי הם הכשרים לכתוב תפילין ולקנות מהם. סימן לט

- א. צריך להזהיר מאד לסופרים שלא יניחו לנערים לכתוב תפילין, שהרי אסור לו מדינא עד שיביא שתי שערות^א, ואז צריך לבדוק בו הדק היטב אם הוא ירא שמים באמת שאינו מהרהר בהירהורים רעים, שאם מהרהר הרי אסור לו לקשור תפילין^ב, וכל שאינו בקשירה אינו
- בכתיבה^ב, והתפילין הם פסולין כמו תפילין של מומר ושל כותי, ולכן יזהר מאד ומאד:
- ג. בזמן הזה שאין אנחנו מניחין תפילין כל היום, הוה כמו לפרקים, וצריכין בדיקה פעמים בשבעה שנים^א:

~~~~ מסגרת השלחן ~~~~

בשבע. ומקורו מהארחות חיים (תפילין סימן כט) - ואם אינו מניחן אלא לפרקים בודאי צריכים בדיקה שני פעמים בכל שבע שנים. ובאשל אברהם (בוטשאטש) כתב - מאי דקיימא לן דתפילין שמניחים אותם לפרקים צריכים בדיקה, איני יודע כעת מהו שיעור פרקים. ולכאורה מנהיגו להניח רק בעת תפלת שחרית הוא גם כן לפרקים, נגד הקדמונים ע"ה שהיו מניחים כל היום. ומכל מקום נראה מצד שכיון שהטעם מצד שהשטיחה והאוויר מועיל שלא להתעפש לזה אין זה גבול דפרקים, כי אם בהנחה בלי שטיחה לאויר זמן הראוי להתעפש, ובהנחתן בכל יום זמן מועט אין חשש לבדוק מדינא כלל.

א. כתב המג"א (סק"א) - נ"ל כיון דילפינן מקרא בעינן שיהא דוקא גדול ממש דהיינו שהביא שתי שערות אחר שהוא בן י"ג שנה. וכתב בנוודע ביהודה (מ"ת סי' א') - ויש לגעור בסופרים שמניחים לנערים לכתוב תפילין ואין מדקדקים אם הביאו סימני גדלות או לא, ע"ש. מובא בשע"ת (סק"א) ומשנ"ב (סק"ג).

ב. עיין מה שהאריך בזה לעיל סימן לח סק"ב.

ג. גיטין מה ע"ב, שר"ע ס"א.

ד. שר"ע ס"י - תפילין שהוחזקו בכשרות, אינם צריכים בדיקה לעולם. ואם אינו מניחן אלא לפרקים, צריכים בדיקה פעמים

עטרת תפארת

עובדות וסיפורים מרבותינו זי"ע

סיפור בהמשכים (ג)

"האם ירחמיאל מניקולייב נמצא כאן?" אלא שגם עתה לא נשמעה כל תגובה. או אז חלף המזכיר על פני כל המתעבים עד שהגיע אל ירחמיאל.

"האתה הוא ירחמיאל מניקולייב?" טלמל האיש את ירחמיאל בחזקה וירחמיאל כאילו הגיע מעולם אחר... מעולם של תורה ננער לפתע והשיב בקול רפה: "אני!" וחיש מהר הסב את פניו מהאיש והמשיך ללמוד - משל יושב הוא עתה בבית המדרש, ולא במפקדת הצבא של הצאר...

"החסר משוגעים אנכי?" קרא לפתע ראש הועדה, כשהוא מבט על ירחמיאל "מה לנו אצל 'תלמודיסטין' שכאלו? האם גם כצבא ישב וילמד וכאשר יקרא אל החיות לא ישמע אפילו שקוראים לו...? השליכו אותו מכאן תיכף ומיד! אין לנו צורך בחיילים חסרי דעת שכאלו..."

נרגש עמד ירחמיאל בקודש פנימה כשהוא מספר לרבי מקאמרנא על הנס המופלא שארע לו בעומדו לפני ועדת הצבא כשהוא גם מודה לרבי בהתרגשות על הברכה אשר בירכו.

"נו ירחמיאל. עמדת היטב בניסיון" נענה הרבי ואמר לו "הן אמרתי לך להקפיד ולעשות את מלאכתך בדרך ארץ ובאמונה, ואף אם קשה עליך הדבר. משמים שלחו להעמיד אותך בניסיון ואננם משקימת מצות הכנסת אורחים במסירות נפש עור לך השי"ת ובכח לימוד התורה נתקיים כך כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ".

תולדות צדיקי קאמרנא

גם למחרת בבוקר אך פתח האורח העני את עיניו נישש שוב לירחמיאל בדרישה נוספת: "מבקש אני לסעוד תיכף ומיד ארוחת בוקר כיון שרעב אני" וירחמיאל נאלץ לעשות בשלישית את הדרך לביתו כדי להמציא לאורח מאכל ומשקה.

"ועתה רבי יהודי" פנה האורח לירחמיאל לאחר שסיים לאכול - "הבה לי את כספיי... בן יש לי בביתי שזה עתה בא כברית האירוסין ולרש אין כל כדי להביאו כברית הנישואין. אנא מבקש אני ממך מתת יד נדיבה ביותר, כדי שאוכל להמציא לו את צרכי הנישואין ביד רחבה ובהרחבה".

וירחמיאל ממלא ברביעית את בקשתו של העני. הוא הוציא את כל כספו מכיסו והושיטו לעני בסכר פנים יפות. העני נמל את המעות ורגע כמימרה יצא מהאכסניה נעלם ואיננו...

יום ההתייצבות לצבא הגיע. כשהוא סמוך ובמרחק בברכתו של הרבי מקאמרנא, עשה ירחמיאל את הדרך למשרד הצבא. וכיון שידע כי לפעמים ממתנים במשרד זמן רב נמל עמו גמרא. 'אשב שם ואלמד, עד אשר אקרא בתורי'. ואכן כל אותה עת בה נקראו המתייצבים בתורם ישב ירחמיאל ולמד כמו שאין לו קשר לכל הסובב אותו. "ירחמיאל מניקולייב" נשמעה לפתע הקריאה "מי כאן ירחמיאל מניקולייב ויש לכאן".

אלא שאין קול ואין עונה... ירחמיאל עסוק בלימוד בתורה כך שלא שמע כלל את הקריאה.

"ירחמיאל מניקולייב!" נשמעה בשנית הקריאה

המשך משבוע שעבר

לילה אחד, היה זה בתורו של ירחמיאל להישאר באכסניה ולשרת את האורחים ודפיקות עזות נשמעו על דלת האכסניה לאחר חצות הלילה כשהן מלוות בקול מתחנן: "יהודים יקרים! פתחו לי את הדלת! אני קופא מקור! אנא, פתחו לי מהר".

כפור עז שרר בחוץ, בשל כך מיהר ירחמיאל לפתוח את הדלת. בפתח עמד עני מרוד לבוש סחבות מלאי רפש ומיט שהושיט את ידו לגרבה. משקיבל אותה המשיך לשאול: "האם אוכל להתאכסן כאן למשך הלילה? מבקש אני גם ארוחה דשנה וגם מטה נאותה כדי ליתן פורקן לעצמותי הכואבות".

משניגש ירחמיאל למטבח למלא את מבוקשו של העני הבחין, כי מחמת ריבוי האורחים שסעדו באותו יום באכסניה אול כל האוכל... או אז פנה אל העני: "כל האוכל תם. המתן קימעא אלך לביתי ואביא לך משם אוכל ומשקה לרוב" חיש מהר שב ירחמיאל מביתו ירו מלאות באוכל ובמשקה לרוב אותם הכין לפני האורח ואף עמד עליו לשמשו ולשרתו בכל מילי דמיטב.

משסיים האורח את ארוחתו נפנה ואמר לירחמיאל: "ובכן סדר לי את מיטתי" - "אלא שגם עתה הבחין ירחמיאל שכל חדרי האכסניה מלאים באורחים עד אפס מקום. ואפילו מיטה אחת פנויה לא נותרה.

מבלי לחשוב רבות, יצא ירחמיאל בשנית לביתו בקור העז ועד ארגיעה חור לאכסניה ובידיו מצעים וכרים אותם הציע בשמחה רבה עבור האורח ליד התנור ואף עמד עליו להנעים לו את האירוח עד שנרדם.

הגאון רבי שלום ארי' לייב בן רבי אברהם אייזנבאך זצ"ל בעל הבאר יצחק ותכלת מרדכי

כ"ד שבט תרע"ח

בית אבי

אחת ממשפחות החשובות המעטרות את ירושלים של מעלה הוא משפחת אייזנבאך המפורסמת, למעלה ממאה ושלושים שנה בניה ונכדיה לגיונות של מלך הם מאבני היסוד ובניה ומקימה של ירושלים. אבי המשפחה היה הרה"ח רבי אברהם זצ"ל בן הרה"ח רבי ארי' לייב זצ"ל מקראקא שבגאליציע, רבי ארי' לייב היה בעל חסד גדול ומכניס אורחים נפלא, דירתו הייתה סמוך לנהר, כאשר ראה פעם אחת בת ישראל טובעת בנהר, קפץ מחלון ביתו אל תוך הנהר להציל נפש מישראל, מרוב התאמצותו נפל לחולי שממנו לא קם, ולאחר כמה ימים ביום ט"ו ניסן יו"ט ראשון של חג הפסח שחל"ח. בנו רבי אברהם אחיו שנשאר יתומים מאביהם, גם באזור שגרו שם פרצה מגיפה והפילה חללים, החליטו לעבור לפעסט שבהונגריה. אחר כמה שנים שדרו בפעסט, ריחף עליהם סכנת גיוס לצבא ההונגרי, באותה עת שהה בפעסט, הרה"ק רבי חיים הלברשטאם זצ"ל מצאנו בעל ה'דברי חיים', ובירכם שינצלו מהגיוס וכן היה, ומאו נתקשרו ודבקו לבעל ה'דברי חיים', ובית רבי אברהם בפעסט זכתה לארח מאז את בעל ה'דברי חיים' כל עת בואו לשם. בהגיעו רבי אברהם לפרקו, באותה העת נסע על שבת אצל הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זצ"ל, וכראות הרבי מליסקא איך שרבי אברהם שופך ליבו לפני קונו בתפילות השבת, שידכו עם הילדה היתומה מרת מרים ע"ה בת רבי שלום הכהן הולאנדער זצ"ל, שלאחר שנתייתמה מאביה לקחה הרבי מליסקא וגידלה בביתו כאחד מבתותיו, שמחת הנישואין נערכה בחצר קדשו של הרבי מליסקא, כשהרבי עומד מצד הכלה, מרת מרים הייתה מפורסמת בתפילותיה הזכות, ובדמעות שהייתה שופכת כמים בעת עמדה לפני קונו, והיה רגיל על לשונה לעת זקנותה שאע"פ שרואה שבניה ונכדיה הולכים בדרך ה', אעפ"כ שופכת וממשיכה להתפלל על צאצאיה עד סוף כל הדורות לילך בדרך הישר זרע ברך ה'.

ארץ הקודש

בפעסט נולד להם בניהם אחריהם, בשנת תרכ"ה נולד להם בנם הגדול שלום ארי' לייב, לאחר שגדל הנער שלום לייב, הוכרח אביו בגזירת המלכות לשלחו בבית הספר הכללי, עם סיום יום הראשון ללימודים הודיע הנער שלום לייב, כי גם אם יצטרך למסור הנפש לא יסכים ללמוד שם, אחר שהמורה יושב שם בגלוי ראש, אביו בראתו כן שלחו לכפרים הסמוכים להטמינו מעין רואים, ורק לקראת שבת חזר לביתו, הדבר העיקר מאוד על אביו ואמו, והחליטו לעלות לארץ הקודש, שם יוכלו לגדל הבנים בתורה וביראת שמים מבלי גזירת ורדיפות המלכות, שנה שלימה צמו אביו ואמו שני וחמישי, שיצליחו לקבל כל האישורים מהשלטונות בלי עיכובים, ולזכות לעלות ולכוון עפר הארץ, בעזרת רבי יצחק רייך ראש הקהל בפעסט קיבלו את כל האישורים להם לכל ילדיהם, ושמו פעמיהם לכיוון ארץ הקודש, בדרך עברו ליטול ברכה מהרה"ק רבי יהושע מבעלזא זצ"ל, ובירך אותם והתבטא כי רואה על הדורות העתידיים לצאת מהם נאמנים לה' ולתורתו, ובגודל הערכה ליוסם ככרת דרך, בנמל יפו הגיעו לערך שנת תרל"ח ומשם נסעו לעבר עיר הקודש בשכונת בתי מחסה בעיר העתיקה, בירושלים עיר הקודש בא רבי אברהם ובניו אל המנוחה ואל הנחלה, וזכו להגות בתורה וביראת שמים ולהקים בית נאמן בקדושה ובטהרה, ופעם התבטא מרא דארעא ד'ישראל הגאון רבי יוסף חיים זאננפעלד זצ"ל: רבי אברהם פעסטער מיט די

קינדער האלטן אויף ירושלים, (רבי אברהם מפעסט ובניו מחזיקים את קדושת ירושלים).

בית חמיו

בהגיע רבי שלום לייב לפרק האיש מקדש, נלקח אחר כבוד, לחתן לרבנית מרת חוה סימא ע"ה, בתו של הגאון האדיר רבי אברהם אבאלי קוסבסקי זצ"ל גאב"ד וולקוביסק שבליטא, ולערך שנת תרט"ז עלה לארץ הקודש ונתקבל לראב"ד פעה"ק, בבית דינו של הגאון בעל זית רענן זצ"ל, והיה מגזע גולי ספרד והיה לו כתב יחוס עד דון יצחק אברבנאל. בשנת תרכ"ב היה מבין המייסדים של מבצר התורה הגדול יע"ץ חיים, וכיהן כמשגיח ובוחן ראשי בישיבה והעמיד תלמידים הרבה, חי למעלה ממאה שנים נפטר זקן ושבע ימים בדעה צלולה, ביום עשרה בטבת תרנ"ה, זוגתו הייתה הרבנית מרת העטיל הענא ע"ה, בת הרה"ק רבי משה זאב פיינשטיין זצ"ל ואשתו הרבנית מרת סימא ע"ה מגזע הגאון בעל הפנים מאירות, בן הרה"ק רבי צבי חיים פיינשטיין זצ"ל חתן הרה"ק רבי אריה לייביש ניהו מטומשוב זצ"ל בן הרה"ק רבי יוסף קעזיס זצ"ל אב"ד יאניוב וחעלם, בא"ב לרבינו הב"ח, הרה"ק רבי אריה לייביש מטומשוב היה חתן הרה"ק רבי מאיר מאפטא זצ"ל בעל ה'אור לשמים'.

בשביל התורה

רבי שלום לייב מיום עמדו על דעתו בהיותו עוד גר בפעסט בשנות הנערות לפני שנכנס לעול תורה ומצוות, ראו אשר הנער הזה עתידו לגדלות, בהיותו יושב בשקידה רבה ועצומה על התורה והעבודה, לא פסיק פומיה מגירסא, לא איברא לילה אלא לגירסא, לילות כימים שם עיונו באותיות התורה הקדושה, בהגיע לגיל המצוות וזכה כנ"ל להגיע לארץ הקודש, ואוירא דארץ ישראל מחכים, וביחוד כשקבע מושבו בעיר העתיקה בירושלים הקדושה, עלה מעלות רמות ושם עיונו בהתמדה בלתי רגילה, ובקול רם בקולו הגדול והנעים ישב והגה בבית המדרשות בירושלים, נתדבק בדיבור חברים עם חבר תלמידי חכמים הוגים בתורה בבית המדרש שומרי החומות שע"י כולל אוגונארין, וקנה ידיעה מקיפה בכל חלקי התורה, עלה ונתעלה להיות מבין סגל חבורתא קדישתא שומעי לקחו של השרף הגאון האדיר רבי יהושע לייב זיסקין זצ"ל גאב"ד בריסק.

שמו הגדול נתפרסם עד לאמשטרדם המעטירה, בשלחו אליו כתב הכתרה חתום מבני הקהילה, לכהן פאר כרב ואב"ד העיר, אך הוא סירב להשתמש בכתרה של תורה, והצנע לכת עם ה' אלוהיך.

גודל אהבתו לתורה וחשקו לתורה היה בלי גבול, ובעת שהציעו בו נכבדות לבתו היחידה הרבנית מרת חיה שרה ע"ה מבחורי ירושלים, ובעת הזאת פגש מרבי ישראל יצחק הלוי רייזעמאן ותהה על קנקנו ומצאו בקי מלא וגדוש בתורה, ועלה על דעתו לקחתו לחתן לבתו, אע"פ שאחר שהתחיל לברר עליו שמע כי הוא אלמן אחר שנתאלמן מיד אחר נישואיו מאשתו הראשונה, אמר לאשתו ולבתו שנראה לו בטוב לקחת לחתן לבתו אפילו שנתאלמן, כי המדובר ההוא הוא גדול בתורה ותלמוד תורה כנגד כולם, ובודאי עתידו לגדלות ולנצרות.

חיבוריו

בעיר הקודש והמקדש סמוך ונראה למקום משכן ה', הוציא לאור תעלומות חכמה, ביאורים ועיונים חידושים ומערכות, בתורת המקדש, ראשון הוציא לאור ספרו הגדול 'באר יצחק' על סדר קדשים

בהסכמת ידידו ורעו הגאון רבי יעקב דוד רידב"ז זצ"ל מצפת, וז"ל: האירו עיני לראות ספר היקר 'באר יצחק' שחיברו חד מרבנים הגדולים המובהקים אשר בעיה"ק ירושלים תוב"א, ה"ה הרב הגדול החריף ובקי בכל מקצועות התורה ירא שמים גדול מצוין כש"מ שלום לייב איזנבאך היושב בעיה"ק יותר משלושים שנה בשקידה והצנע לכת מנעוריו מלא וגדוש בכל התורה כולה, וראיתי חיבורו שהוא אור כי טוב והוא באמת ספר נחוץ, בו נמצא הרבה תורה והרבה הערות וכולם בשכל ישר וקרוב לאמת שמחתי מאד בו וכו'. לאחר מכן הוציא לאור ספרו 'תכלת מרדכי' על סדר טהרות, ומפני שלמד תורה מתוך הדחק והפרוטה לא הייתה מצויה בכיסו, הדפיסו על שם הנדבן שנידב לו הוצאת הספר, העיקר שיצא לאור תורת ה' אע"פ שהוא לא נהנה מכתרה של תורה. ובהקדמתו כתב שחבר גם על יתר ארבע סדרי משנה ונשאר בכת"י. בקבצים התורניים שיצאו אז לאור עולם כגון 'תל תלפיות' 'אור תורה' ועוד, פרסם תמידיו כסדרם מחידושי תורתו. כן התכתב עם גאוני הדור כהנ"ל עם הגאון הרידב"ז הגאון ממאד הגאון האדור"ת וכן עם בעל החפץ חיים.

בשביל העבודה

כיבד את ה' מגרונו, והיה קולו נעים וערב, קול ה' בכוח, קול ה' בהדר, בני ירושלים באו לשמוע תפילותיו הזכות, היוצאים מלב נשבר ונדכה, לב צדיק וגאון, בהיכל בית המדרש שומרי החומות שבעיר העתיקה ירד לפני התיבה, ובני ירושלים היו מספרים שקולו היה נשמע מהיכל בית המדרש עד הכותל המערבי, קול ה' שובר ארזים, פעם בעמדו לפני התיבה ומקולו הגדול, מקולות מים רבים אדירים משברי ים, נשבר הזכוכית מהחלון שעל יד החון.

היה מכתת רגליו בערבי שבתות וימים טובים, כששק על שכמו, ומבית לבית אסף חלות לחלקם לנעיים צנועים לכבוד שבת המלכה, ומסופר שביום ערש"ק יום נישואי בתו הרבנית מרת חיה שרה ע"ה, אשת רבינו הראב"ד הגאון רבי ישראל יצחק הלוי רייזעמאן זצ"ל, הלך כדרכו ושקו על שכמו לאסוף חלות על שבת קודש, בהפטירו העניים אין צריכים להפסיד בזה שאני מחתן את בתי.

כן לחם בעזו נגד המתחדשים פעה"ק, ועמד על משמר קדושת חומת ירושלים, לחם נגד השימוש בכתב ובלשון שפת העברית טמאה, ובענין זה שיגר אליו הגאון רבי חיים צבי הערנרייך אב"ד מאד נדפס בשו"ת 'קב חיים' (סימן סד) וז"ל: אורו עיני בראותי אדם קשה כבדול (רמו לאייזנבאך) מדבר מתוך להבת אש למען קנא קנאה לה' צבקות, וכו' ע"ש.

וכן עמד לימין הרידב"ז במאבקו על קדושת השביעית בארץ הקודש, הרידב"ז קרא עליו פעם הפסוק, ארץ אשר אבניה ברזל (מלשון אייזנבאך) ומהרריה תחצב נחשת (דברים ח טו).

הסתלקותו

ביום כ"ד שבט תרע"ח כבן נ"ג שנה נסתלק, ומנו"כ בהר הזיתים. לפני הסתלקותו אמר לחתנו חיברו רבינו הראב"ד הגאון רבי ישראל יצחק הלוי רייזעמאן זצ"ל, הריני בא לעולם האמת חף ונקי מעוון ביטול תורה. השאר אחריו: בניו רבי משה יהושע רבי חיים אלעזר רבי אברהם אביש, בתו יחידתו הרבנית מרת חיה שרה ע"ה אשת רבינו הראב"ד הגאון הצדיק רבי ישראל יצחק הלוי רייזעמאן זצ"ל, חותן רבינו הגה"ק רבי שלום מקאמרנא זע"א, אבי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א.